

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 58 - 95, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/27/2001

OPINIE O BŁĘDACH MEDYCZNYCH I ZAUFANIU DO LEKARZY

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, LUTY 2001

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

- ◆ Nieco ponad dwie trzecie ankietowanych (68%) - podobnie jak w listopadzie ubiegłego roku - twierdzi, że nigdy osobiście nie zetknęło się z przypadkiem błędu w leczeniu lub niedbalstwa czy braku należytej staranności. Jednak znaczny odsetek badanych (29%) zetknął się z takimi przypadkami albo przypuszcza, że mogło to się zdarzyć.
- ◆ Co czwarty respondent (25%) sam był ofiarą różnego rodzaju błędów i pomyłek medycznych. Najczęstsze z nich to mylna diagnoza lub błędne leczenie (17%). Co dziewiąty ankietowany (11%) stwierdził, że zdarzały się przypadki pomyłek i błędów w związku z leczeniem lub z diagnozą stanu zdrowia ich dzieci.
- ◆ Bardzo niewielu badanych (1%) uważa, że podczas ich leczenia *często* popełniano błędy, więcej osób jest zdania, że zdarzało się to *czasem* (11%). Blisko jedna trzecia respondentów (31%) mówi o *rzadkich* pomyłkach czy błędach, a niemal połowa (49%) jest zdania, że lekarze lub inni przedstawiciele personelu medycznego, który się nimi zajmowali, *nigdy* się nie pomylili ani nie popełnili błędu.
- ◆ Kiedy lekarz stawia diagnozę i zaleca leczenie, niewiele osób (6%) stara się *zawsze* uzyskać dodatkową opinię od innego lekarza; tylko co jedenasty badany (9%) deklaruje, że robi to *często*. Nieco więcej osób natomiast *zawsze* (10%) lub *często* (15%) sięga po książki, czasopisma albo inne źródła dodatkowych informacji o chorobie i leczeniu. Zarazem prawie połowa ankietowanych (49%) uważa za ważne zasięgnięcie dodatkowej opinii u innego lekarza. Przeciwnego zdania jest ponad jedna trzecia badanych (36%).
- ◆ Zdecydowana większość respondentów ma zaufanie do lekarzy, u których się leczy, ale tylko co szósty (16%) określa to zaufanie jako *bardzo duże*, a prawie dwie trzecie (64%) - jako *dość duże*.

W prasie i telewizji coraz częściej natrafiamy na informacje dotyczące błędów medycznych - niewłaściwego postępowania, pomyłek, zaniedbań i innych. Na ogół chodzi o przypadki rozpatrywane przez sądy lub o skargi poszkodowanych pacjentów i ich rodzin - sprawy głośne, szeroko omawiane, o bardzo negatywnych następstwach. Można jednak przypuszczać, że w praktyce medycznej występuje o wiele więcej różnego rodzaju błędów i pomyłek, które z różnych powodów nie są ujawniane albo nie mają skutków na tyle negatywnych, by stały się podstawą skarg czy spraw sądowych. Niedawno np. „Polityka” zamieściła artykuł poświęcony operacjom onkologicznym wykonywanym niezgodnie z europejskimi zaleceniami¹. Oczywiście, błędy medyczne zdarzają się wszędzie, we wszystkich krajach, jednak w Polsce nie ma danych statystycznych, które pokazywałyby zasięg tego zjawiska².

W naszym sondażu poświęconym m. in. tej tematyce³ pytaliśmy o zetknięcie się z przypadkami błędów w ogóle i o to, czy samym ankietowanym kiedykolwiek przydarzyła się taka sytuacja. Sondowaliśmy też opinie badanych o tym, jak często - ich zdaniem - mylono się czy popełniano błędy podczas ich leczenia. Pytaliśmy także o to, czy respondenci zasięgają opinii u innych lekarzy lub poszukują dodatkowych informacji w książkach i czasopismach

¹ Zob. S. Malinowski *Szybkie cięcie*, „Polityka” nr 2, 13 stycznia 2001. Przykłady różnych błędów podawano też w ubiegłorocznym artykule J. Domagały zamieszczonym w dodatku do „Rzeczpospolitej” („Magazyn” nr 22 z 2 czerwca 2000 roku).

² Badania przeprowadzone w USA wykazały, że błędy medyczne są przyczyną aż 98 tys. zgonów rocznie. Por. F. Newport „Majority of Americans Think That Medical Mistakes Are Rare, Although Four out of Ten Report Having Experienced Medical Errors in Their Own Health-Care Treatment”, *The Gallup Poll Monthly*, April, 2000, No 415.

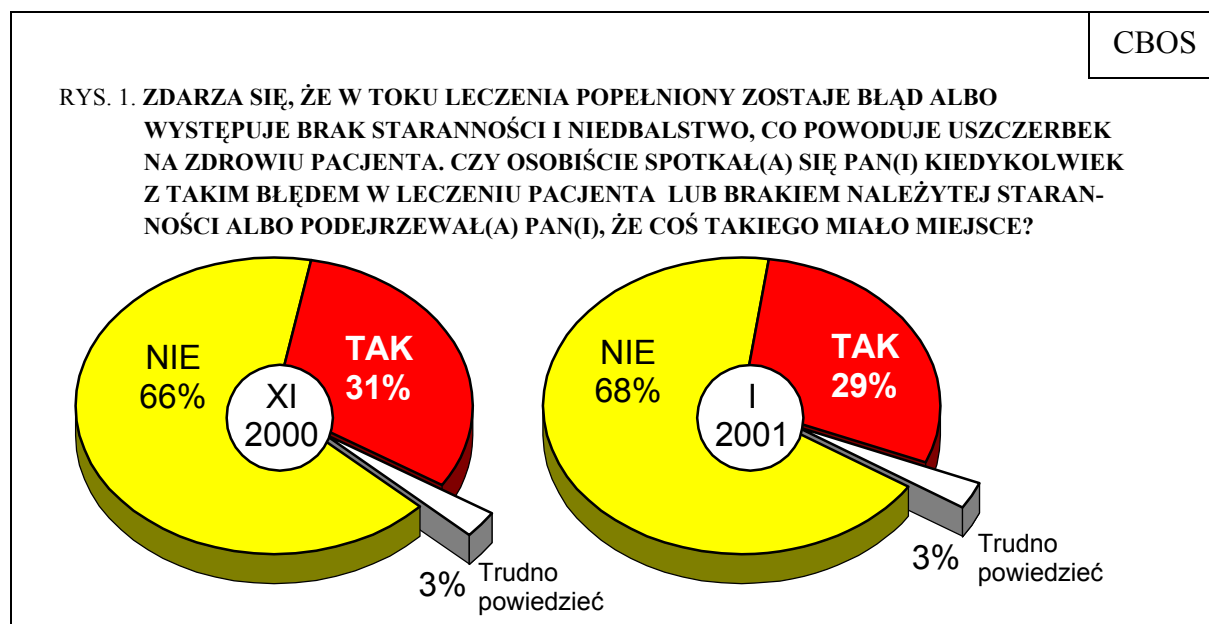
³ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (128) przeprowadzono w dniach 5-8 stycznia 2001 roku na 1069-osobowej reprezentatywnej próbie losowo-adresowej dorosłych mieszkańców Polski.

oraz co sądzą o zasięgnięciu dodatkowych opinii i czy mają zaufanie do lekarzy, u których się leczą. Ponadto poruszyliśmy problem częstości popełniania błędów przez personel medyczny w ogóle⁴.

OPINIE O BŁĘDACH W LECZENIU

Podobnie jak w listopadzie ubiegłego roku - gdy po raz pierwszy zadaliśmy to pytanie - większość ankietowanych (68%) twierdzi, że nigdy osobiście nie zetknęła się z przypadkiem błędu w leczeniu, niedbalstwa lub braku należytej staranności, czego następstwem był uszczerbek na zdrowiu pacjenta. Jednak prawie co trzeci badany (29%) znalazł się w takiej sytuacji. Trzeba podkreślić, że pytanie wyraźnie dotyczyło osobistego zetknięcia się z przypadkiem błędu (a nie np. usłyszenia o nim w telewizji), było też ogólnie sformułowane - mogło chodzić o kogoś innego niż respondent.

Nieznaczne różnice - mieszczące się w granicach błędu statystycznego - między wynikami obecnymi a listopadowymi potwierdzają zasięg występowania omawianego zjawiska.

⁴ Większość pytań stanowiła replikę pytań zadanych w sondażu przeprowadzonym przez Instytut Gallupa w USA w marcu ubiegłego roku (por. przypis 2; szczegółowe dane i treść pytań tego sondażu można znaleźć na stronie internetowej www.gallup.com). Pozwala to na porównywanie wyników polskich z wynikami uzyskanymi w kraju przodującym w medycynie, o bardzo rozwiniętej prawnej ochronie pacjentów, czemu towarzyszy większa świadomość pacjentów.

Podobnie jak w poprzednim sondażu widoczna jest zależność odpowiedzi (dość słaba) od poziomu wykształcenia ankietowanych: im lepiej są wykształceni, tym częściej sądzą, że mieli do czynienia z przypadkiem błędu⁵. Znacznie rzadsze są tego rodzaju odpowiedzi wśród osób z wykształceniem podstawowym - powodem jest przypuszczalnie mniejsza wiedza i bardziej bezkrytyczny stosunek do instytucji medycznych i ich personelu. Krytycyzmem wyróżniają się natomiast mieszkańcy największych miast (zob. tabele aneksowe). O zetknięciu się z błędami w leczeniu częściej też mówią kobiety, co być może bierze się stąd, że - jak wynika z danych dotyczących korzystania z porad lekarskich w ciągu roku - są one częstszymi pacjentkami niż mężczyźni.

BŁĘDY MEDYCZNE I POMYŁKI, NA JAKIE NARAŻENI BYLI SAMI ANKIETOWANI

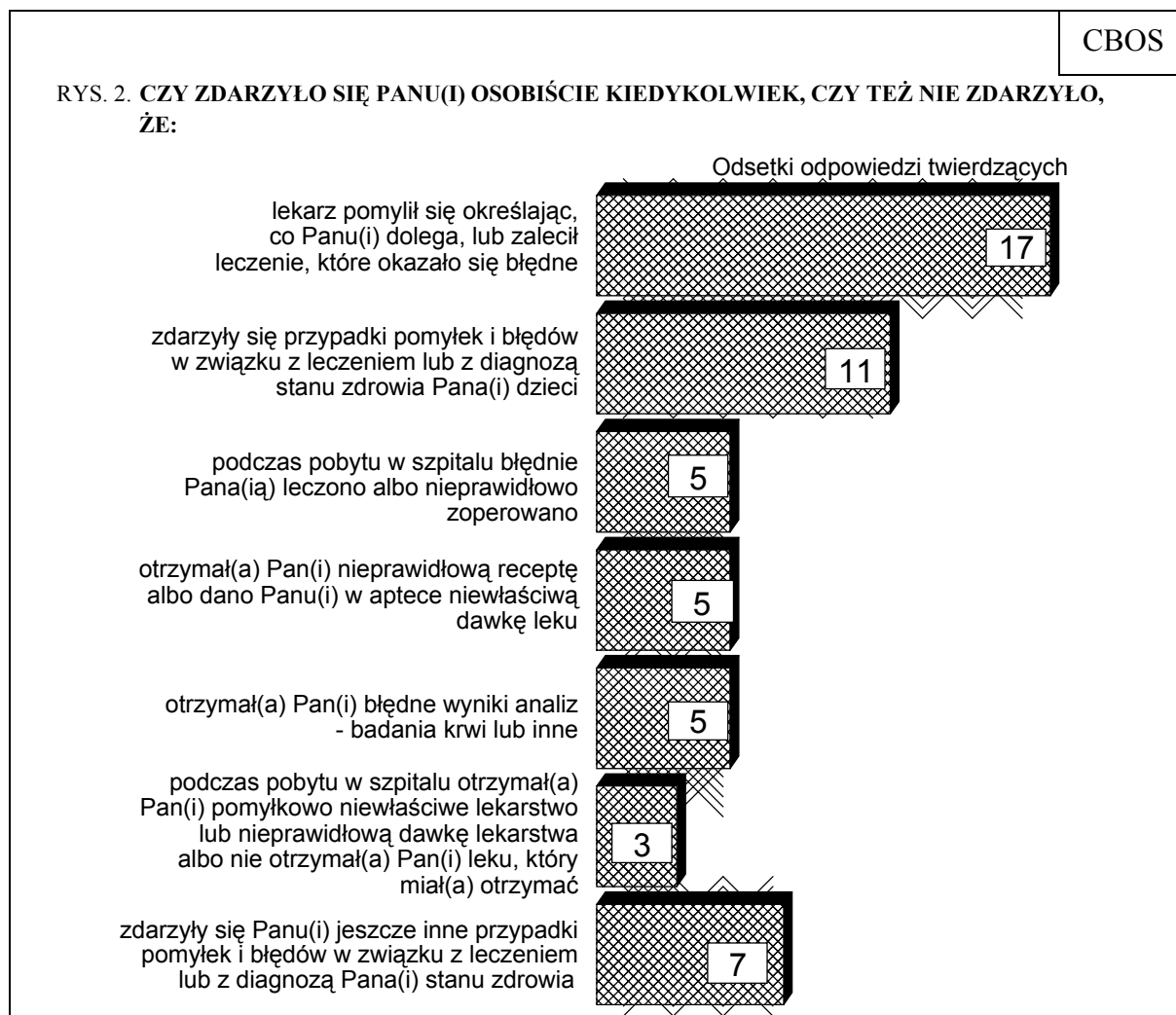
Badanym przedstawiliśmy także przykłady różnego rodzaju pomyłek i błędów medycznych pytając, czy coś takiego zdarzyło się kiedykolwiek im samym. Okazało się, że ogółem jedna czwarta z nich (25%) uważa się za ofiary takich błędów i pomyłek, a jeśli uwzględnimy również przypadki błędów i pomyłek w leczeniu ich dzieci, to możemy powiedzieć, że w sumie 28% ogółu respondentów deklarowało, że przydarzyło im się coś takiego. Odsetki te nie są, oczywiście, prostą sumą wszystkich odpowiedzi twierdzących - ankietowani mogli być ofiarami więcej niż jednego rodzaju błędów.

Należy zauważyć, iż w analogicznym sondażu amerykańskim liczba osób deklarujących, że kiedykolwiek przydarzył im się osobiście przypadek któregoś z pięciu wymienionych w kwestionariuszu rodzajów błędów i pomyłek medycznych (nie wymieniono tam osobno błędnych wyników analiz i nie pytano o błędy związane z leczeniem dzieci) była znacznie wyższa i sięgała dwóch piątych ogółu ankietowanych (40%)⁶. Byłaby ona zapewne jeszcze większa, gdyby uwzględniono i te przypadki, o które dodatkowo pytaliśmy w Polsce.

⁵ Tego rodzaju korelacja wystąpiła także we wspomnianych badaniach amerykańskich.

⁶ Por. przypis 2.

ODPOWIEDZI RESPONDENTÓW DOTYCZĄCE WYSTĄPIENIA W ICH PRZYPADKACH
RÓŻNEGO RODZAJU BŁĘDÓW MEDYCZNYCH LUB POMYŁEK

Spośród różnego rodzaju błędów i pomyłek, wymienionych w naszym sondażu, najczęściej wskazywano na błędne diagnozy i niewłaściwe leczenie w przypadku samych ankietowanych, a następnie na błędy i pomyłki, jakie wystąpiły przy diagnozowaniu i leczeniu ich dzieci. Trzeba jednak wziąć pod uwagę, że nie wszyscy badani mieli czy mają dzieci, z którymi chodzili do lekarza. Nie dysponujemy wprawdzie danymi, które pozwoliłyby dokładnie obliczyć, jaki odsetek wśród tych, którzy mieli lub mają dzieci w odpowiednim wieku, deklaruje, że popełniono błędy przy ich leczeniu, można jednak przypuszczać, że byłby to odsetek co najmniej równy lub nawet wyższy niż w przypadku osób dorosłych. Wydaje się bowiem, że na ogół chorobom naszych dzieci poświęcamy więcej uwagi i troski, bardziej krytycznie też ustosunkowujemy się do ich leczenia.

Inne rodzaje błędów i pomyłek wymienione w kwestionariuszu - takie np. jak niewłaściwe leczenie w szpitalu czy błędne wyniki analiz - dotyczą znacznie mniejszej liczby respondentów⁷.

Postrzeganie błędów i pomyłek jest wyraźnie zależne od poziomu wykształcenia ankietowanych - im wyższe wykształcenie, tym więcej odpowiedzi twierdzących. Na przykład w grupie z wykształceniem podstawowym nikt (0%) nie twierdził, że otrzymał kiedykolwiek błędne wyniki analiz, a wśród mających wykształcenie wyższe wyniki takie otrzymała - ich zdaniem - co dziesiąta osoba (10%).

Ze związku opinii na ten temat z wykształceniem wynika też, że im lepsza sytuacja materialna ankietowanych, tym częstsze wskazywanie na wystąpienie błędów. Częściej też dostrzegają je mieszkańcy miast dużych niż średniej wielkości i małych oraz wsi (zob. tabele aneksowe). Warto również zwrócić uwagę na zależność postrzegania błędów od wieku ankietowanych - wśród osób starszych oraz wśród najmłodszych (do 24 lat) wskazuje na nie mniejszy odsetek niż wśród mających od 25 do 54 lat. Najmłodszy mają mniej doświadczeń związanych z leczeniem się, co może tłumaczyć większy odsetek wśród nich niewskazujących na żadne błędy; mogą też mieć większe zaufanie do lekarzy. Natomiast najstarsi są przeciętnie gorzej wykształceni oraz przypuszczalnie mniej krytyczni (obdarzają większym zaufaniem medycynę i jej przedstawicieli)⁸; są też bardziej zależni od świadczeń medycznych, częściej z nich korzystają, co może sprzyjać wzrostowi zaufania⁹.

Porównanie wyników polskiego i amerykańskiego sondażu wskazuje na duże różnice w postrzeganiu i doświadczaniu błędów i pomyłek medycznych. Podobnie jak ogólny odsetek Amerykanów, którzy doświadczyli medycznych błędów i pomyłek, tak i odsetki respondentów w USA twierdzących, na przykład, iż lekarze pomylili się w diagnozie czy też że niewłaściwie ich leczyli, są znacznie wyższe (czasem wielokrotnie) niż w Polsce.

⁷ Należy jednak uświadomić sobie, że 5% ogółu dorosłych to około 1 400 000 osób.

⁸ Por. w tej sprawie dane dotyczące zaufania do lekarzy zawarte w tabeli aneksowej komunikatu CBOS „Opinie o uczciwości i rzetelności zawodowej”, sierpień 2000 (opr. W. Derczyński).

⁹ Podobne powiązania z wykształceniem i wiekiem respondentów wystąpiły w amerykańskim sondażu na ten temat, wymienionym w przypisie 2.

Tabela 1

Czy zdarzyło się Panu(i) osobiście kiedykolwiek, czy też nie zdarzyło, że:	Tak, coś takiego zdarzyło mi się osobiście		Nie, nic takiego mi się osobiście nie zdarzyło		Trudno powiedzieć	
	Amerykianie	Polacy	Amerykianie	Polacy	Amerykianie	Polacy
	w procentach					
– lekarz pomylił się określając, co Panu(i) dolega, lub zalecił leczenie, które okazało się błędne	25	17	75	82	0	1
– podczas pobytu w szpitalu otrzymał(a) Pan(i) pomyłkowo niewłaściwe lekarstwo lub nieprawidłową dawkę lekarstwa albo nie otrzymał(a) Pan(i) leku, który miał(a) otrzymać	9	3	91	95	0	2
– podczas pobytu w szpitalu błędnie Pana(ia) leczono albo nieprawidłowo zoperowano	11	5	89	93	0	1
– otrzymał(a) Pan(i) nieprawidłową receptę albo dano Panu(i) w aptece niewłaściwą dawkę leku	14	5	86	94	0	1
– zdarzyły się Panu(i) jeszcze inne przypadki pomyłek i błędów w związku z leczeniem lub z diagnozą Pana(i) stanu zdrowia	21	7	79	92	0	1

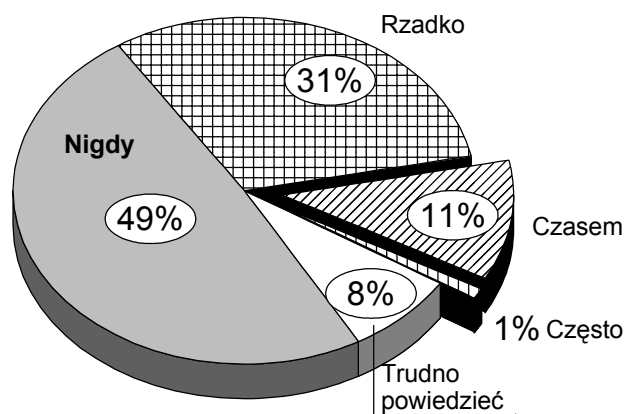
Z danych zebranych w obu sondażach wynika wprawdzie, że w ciągu roku z porad lekarskich korzysta więcej Amerykanów niż Polaków (patrz s. 16), ale zarazem trochę więcej Polaków przebywa w tym czasie w szpitalu - wydaje się więc, że na różnice w opiniach nie wpływa częstość korzystania ze świadczeń medycznych. Nie wpływają na nie też, zapewne, odmienne standardy opieki medycznej w obu krajach. Przyczyna leży raczej w różnych systemach prawnych i o wiele bardziej rozwiniętej świadomości prawnej społeczeństwa amerykańskiego, bardziej wyczulonego na wszelkie przejawy błędów, zaniedbań czy pomyłek ze strony pracowników medycznych. Zarazem w USA znacznie powszechniejsze niż w naszym kraju¹⁰ jest zaufanie do rzetelności zawodowej lekarzy

Ankietowani wypowiedzieli się także, jak często - ich zdaniem - lekarze lub inni przedstawiciele personelu medycznego, z którymi mieli do czynienia lecząc się, popełniali błędy.

Zdecydowana większość respondentów jest przekonana, że ich leczenie było prowadzone w sposób właściwy - prawie połowa nie dostrzegła żadnych błędów, a blisko jedna trzecia sądzi, że popełnione błędy należały do rzadkości. Tylko jeden na stu badanych mówi o częstych błędach, a co dziewiąty uważa, że popełniano je czasami.

¹⁰ Por. komunikat CBOS „Opinie o uczciwości i rzetelności zawodowej”, cyt wyd.

RYS. 3. OGÓLNIIE RZECZ BIORĄC, JAK CZĘSTO, PANA(I) ZDANIEM, LEKARZE LUB INNY PERSONEL, Z KTÓRYM MIAŁ(A) PAN(I) STYCZNOŚĆ, MYLILI SIĘ CZY TEŻ POPEŁNIALI BŁĘDY BADAJĄC I LECZĄC PANA(IA)?

Podobnie jak postrzeżenie błędów i pomyłek tak i opinie o częstoci ich popełniania przez personel medyczny wyraźnie różnią się w zależności od poziomu wykształcenia. Im ankietowani są lepiej wykształceni, tym częściej mówią o popełnianiu błędów przy ich leczeniu. Na opinie w tej sprawie wpływa także wielkość miejsca zamieszkania (zob. tabele aneksowe). Występuje przy tym oczywista zależność: im więcej błędów i pomyłek przydarzyło się kiedykolwiek ankietowanym, tym większy odsetek spośród nich uważa, że leczący ich personel medyczny popełniał błędy (*często i czasem*)¹¹.

Wydaje się, że Amerykanie mają mniej zaufania do systemu opieki medycznej w swoim kraju - w porównaniu z Polakami o wiele częściej mówią o popełnianiu błędów podczas ich leczenia i znacznie rzadziej są zdania, że nie było żadnych błędów. Mimo to większość z nich (podobnie jak większość Polaków) uważa, że - gdy o nich chodzi - błędy medyczne zdarzały się rzadko lub wcale ich nie było.

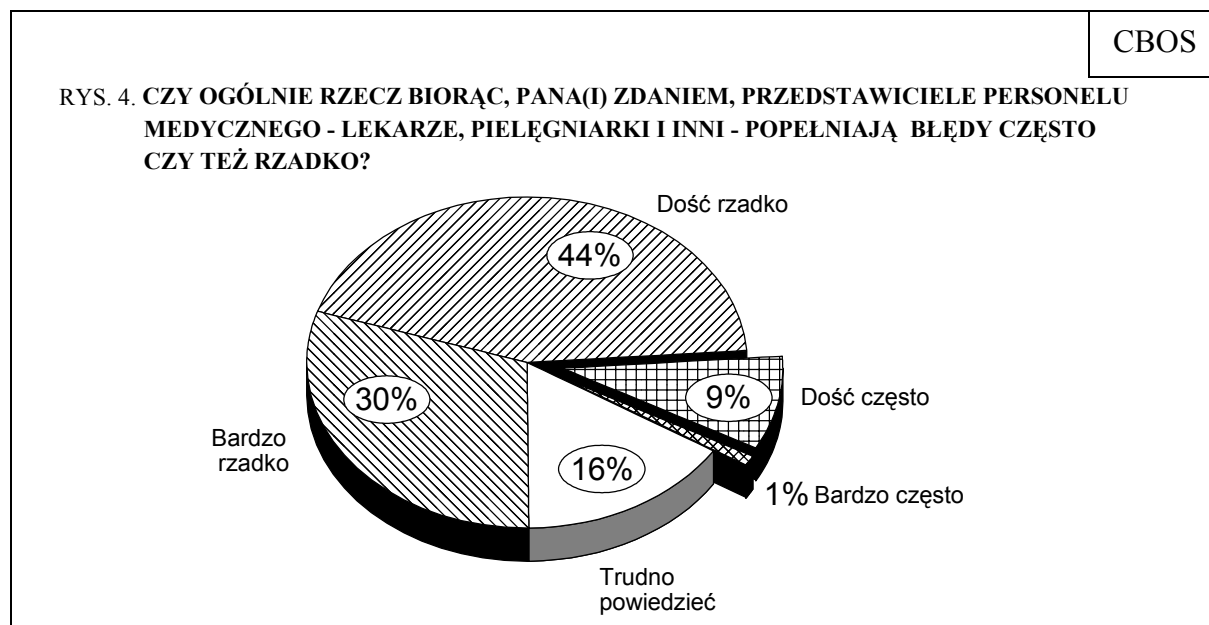
¹¹ Współczynnik korelacji Tau b Kendalla wynosi 0,500.

Tabela 2

Ogólnie rzecz biorąc, jak często, Pana(i) zdaniem, lekarze lub inny personel, z którym miał(a) Pan(i) styczność, mylili się czy też popełniali błędy badając i lecząc Pana(ia)?	Amerykanie (III 2000, N=1024)	Polacy (I 2001, N=1069)
	w procentach	
Często	8	1
Czasem	26	11
Rzadko	42	31
Nigdy	22	49
Trudno powiedzieć	2	8

OGÓLNE OPINIE O CZĘSTOŚCI POPEŁNIANIA BŁĘDÓW MEDYCZNYCH

W omawianym sondażu ankietowani wypowiedzieli się także na temat częstości popełniania błędów przez personel medyczny w ogóle. Ich odpowiedzi potwierdzają, że stosunkowo niewiele osób nie ma zaufania do systemu opieki medycznej - większość (prawie trzy czwarte) uważa, że lekarze i inny personel medyczny popełniają błędy *dość rzadko* lub *bardzo rzadko*.

Między odpowiedziami ankietowanych dotyczącymi częstości popełniania błędów w ogóle i podczas leczenia ich samych jest znaczna zgodność, ale nie całkowita¹². Jeśli podczas leczenia respondentów nie popełniono - ich zdaniem - błędów lub zdarzało się to rzadko, to w zdecydowanej większości uważają oni, że błędy medyczne - ogólnie rzecz biorąc - są zjawiskiem rzadkim lub bardzo rzadkim (odpowiednio 78% i 87%; niższy odsetek wśród tych, w stosunku do których nigdy nie popełniono błędów, spowodowany jest znacznie większą liczbą odpowiedzi „trudno powiedzieć”, część z tych osób przypuszczalnie się nie leczyła). Natomiast badani, w stosunku do których *często* popełniano błędy, w większości uważają też, że personel medyczny w ogóle myli się *bardzo często* lub *dość często* (72%).

Widoczne są pewne różnice w opiniach związane z wiekiem ankietowanych - starsi (w wieku 55 i więcej lat) częściej niż pozostali są zdania, że przedstawiciele świata medycznego popełniają błędy *bardzo rzadko*. Pogląd ten częściej też podzielają respondenci z wykształceniem podstawowym, podczas gdy badani z wykształceniem wyższym wyróżniają się bardziej ostrożnymi opiniami na ten temat (zob. tabele aneksowe).

ZASIĘGANIE DODATKOWYCH OPINII I POSZUKIWANIE INFORMACJI

Jednym ze sposobów ochrony przed skutkami ewentualnych błędów medycznych jest zasięganie opinii u innego lekarza. Aby mieć pewną orientację, można też szukać informacji o danej chorobie i leczeniu w książkach czy czasopismach. Rzecz jasna, zazwyczaj szukamy potwierdzenia czy dodatkowych informacji w poważniejszych przypadkach - gdy choroba czy uraz poważnie zagrażają naszemu zdrowiu, kiedy niepokoją nas występujące objawy itp. W przypadkach typowych, banalnych, znanych nam z wcześniejszych zachorowań, raczej nie niepokojymy się, że jesteśmy nieprawidłowo leczeni.

¹² Współczynnik korelacji Tau b Kendalla wynosi 0,315.

Kiedy lekarz stawia diagnozę i określa postępowanie lecznicze, niewiele osób (6%) jest tak nieufnych czy krytycznych, by w każdym wypadku (*zawsze*) starać się o uzyskanie dodatkowej opinii od innego lekarza; tylko co jedenasty badany (9%) deklaruje, że robi to *często*. Największa grupa ankietowanych (43%) *nigdy* nie zasięga dodatkowej opinii, a blisko dwie piąte tylko *czasami* (18%) lub *rzadko* (20%) szuka porady także u innego lekarza.

Po książki, czasopisma lub inne źródła dodatkowych informacji o chorobie *często* sięga co czwarty respondent, w tym co dziesiąty (10%) - *zawsze*, ale dwie piąte badanych (39%) *nigdy* tego nie robi.

Tabela 3

Kiedy lekarz określa, na co Pan(i) choruje lub przepisuje jakieś leczenie, leki czy operację, to jak często - ogólnie rzecz biorąc:	Zawsze	Często	Czasami	Rzadko	Nigdy	Trudno powiedzieć
	w procentach					
- stara się Pan(i) uzyskać dodatkową opinię od innego lekarza	6	9	18	20	43	4
- szuka Pan(i) informacji o tej chorobie, leczeniu czy lekarstwach w książkach, czasopismach lub jeszcze gdzie indziej	10	15	17	16	39	3

Zasięganie dodatkowych opinii lekarskich jest społecznie zróżnicowane i zależy przede wszystkim od wykształcenia ankietowanych¹³. W następstwie tego widać też różnice związane z sytuacją materialną badanych (zob. tabele aneksowe). Im wyższe wykształcenie, tym częstsze deklaracje zasięganego dodatkowej opinii¹⁴. Ponadto zwracaniem się o taką opinię wyróżniają się kobiety i mieszkańcy największych miast, a rzadziej niż inni robią to najstarsi respondenci.

Podobnie jest, gdy chodzi o poszukiwanie informacji o chorobie, leczeniu czy lekarstwach, ale powiązania z wymienionymi cechami ankietowanych są nieco silniejsze¹⁵.

¹³ Tau b Kendalla wynosi 0,228.

¹⁴ W sondażu amerykańskim stwierdzono, że każdorazowe zasięganie opinii najczęściej deklarowali badani mniej wykształceni oraz niebiały obywatele USA, a najrzadziej - osoby najlepiej wykształcone. Tego typu związek między brakiem zaufania do lekarzy a niższym wykształceniem i gorszą sytuacją materialną respondentów nie występuje w naszym kraju.

¹⁵ Tau b Kendalla dla związku z poziomem wykształcenia wynosi 0,300.

Dla obu deklarowanych zachowań mamy dane porównywalne z sondażu amerykańskiego. Dwa razy więcej Amerykanów niż Polaków *zawsze* lub *często* zasięga drugiej opinii lekarskiej, a przeszło o połowę mniej deklaruje, że *nigdy* tego nie robi. Niemal takie same różnice w częstości zachowań występują w przypadku poszukiwania dodatkowych informacji w różnego rodzaju publikacjach. Trzeba dodać, że z danymi polskimi zestawiliśmy dane amerykańskie dotyczące tylko poszukiwania informacji w książkach i czasopismach, pomijając fakt, że 55% dorosłych mieszkańców USA deklaruje wyszukiwanie odpowiednich informacji w Internecie.

Tabela 4

Kiedy lekarz określa, na co Pan(i) choruje, lub przepisuje jakieś leczenie, leki czy operację, to jak często - ogólnie rzecz biorąc - stara się Pan(i) uzyskać dodatkową opinię od innego lekarza?	Amerykanie (III 2000, N=1024)	Polacy (I 2001, N=1069)
	w procentach	
Zawsze	20	6
Często	10	9
Czasami	24	18
Rzadko	24	20
Nigdy	20	43
Trudno powiedzieć	2	4

Tabela 5

Kiedy lekarz określa, na co Pan(i) choruje, lub przepisuje jakieś leczenie, leki czy operację, to jak często - ogólnie rzecz biorąc - szuka Pan(i) informacji o tej chorobie, leczeniu czy lekarstwach w książkach, czasopismach lub jeszcze gdzie indziej*?	Amerykanie (III 2000, N=1024)	Polacy (I 2001, N=1069)
	w procentach	
Zawsze	25	10
Często	22	15
Czasami	22	17
Rzadko	13	16
Nigdy	17	39
Trudno powiedzieć	1	3

*Uwaga: w sondażu amerykańskim pytano tylko o książki i czasopisma.

Inne nastawienie Amerykanów wobec lekarskich diagnoz i proponowanego leczenia przejawia się szczególnie wyraźnie, gdy porównamy odpowiedzi na pytanie o to, czy zasięgnięcie dodatkowej opinii u innego lekarza jest w ogóle ważne czy też nieważne. W sondażu amerykańskim za ważne uważa takie postępowanie niemal trzy czwarte ankietowanych, w Polsce - niespełna połowa. W naszym kraju ponadto prawie czterokrotnie więcej respondentów nie ma wyrobionego zdania w tej sprawie.

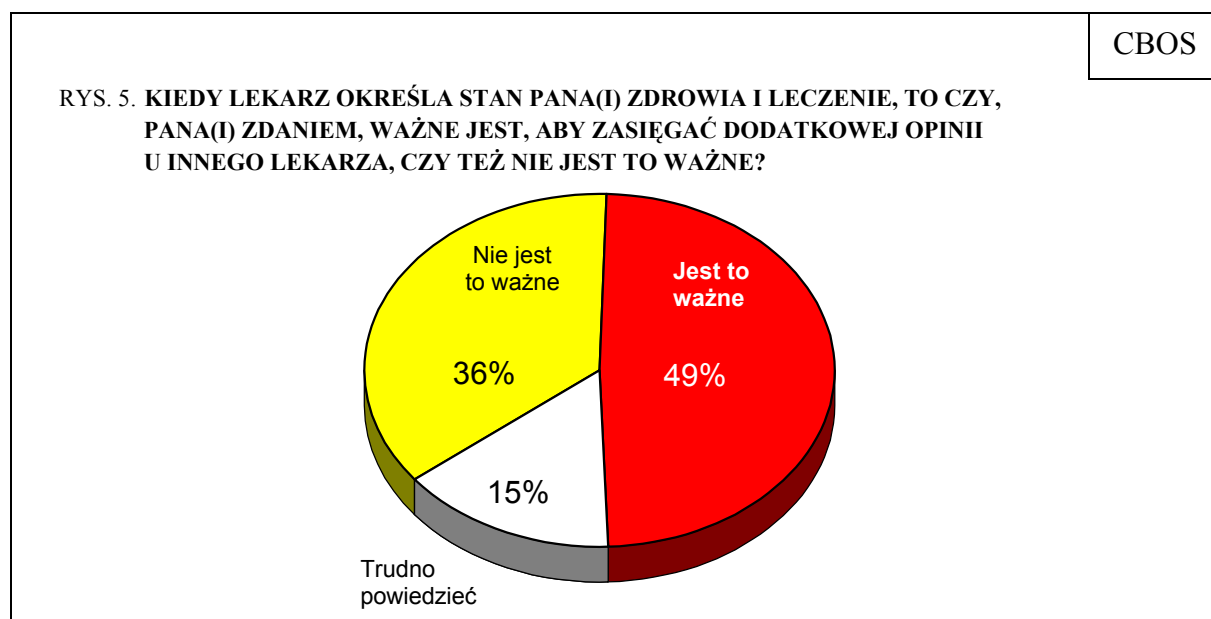

Tabela 6

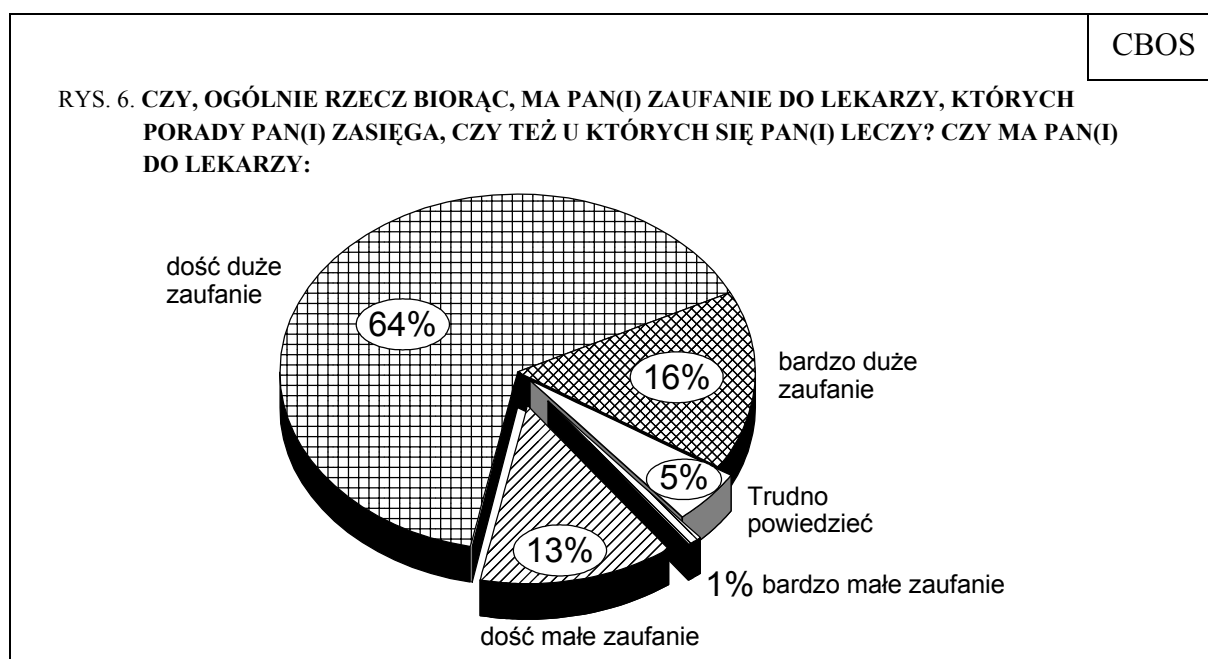
Kiedy lekarz określa stan Pana(i) zdrowia i leczenie, to czy, Pana(i) zdaniem, ważne jest, aby zasięgać dodatkowej opinii u innego lekarza, czy też nie jest to ważne?	Amerykanie (III 2000, N=1024)	Polacy (I 2001, N=1069)
	w procentach	
Jest to ważne	74	49
Nie jest to ważne	22	36
Trudno powiedzieć	4	15

W tej sprawie, podobnie jak w pozostałych, opinie ankietowanych różnią się w zależności od wykształcenia i sytuacji materialnej. Im badani są lepiej wykształceni i sytuowani, tym częściej uważają za ważne zasięgnięcie dodatkowej opinii.

ZAUFANIE DO LEKARZY

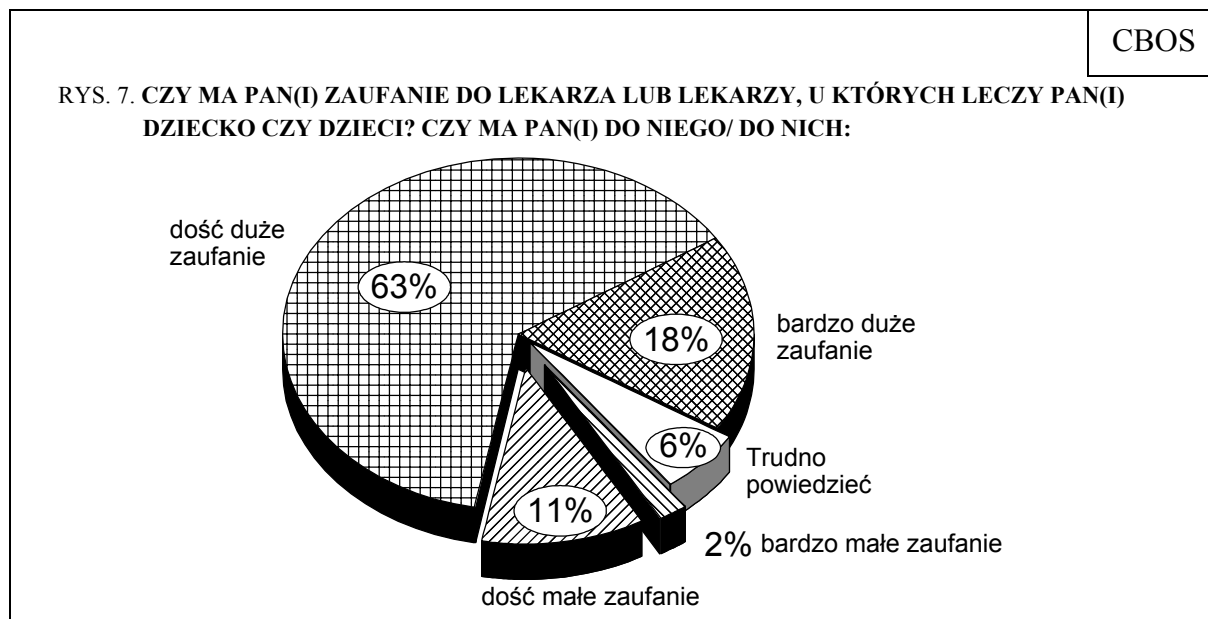
Deklaracje dotyczące poszukiwania dodatkowych informacji i zasięgnięcia porady u innego lekarza oraz opinie o ważności takiego postępowania można traktować w dużej mierze jako wskaźniki zaufania do lekarzy - ich kompetencji i rzetelności. To samo można powiedzieć o opiniach na temat popełniania błędów. Aby sprawdzić, jak dalece odpowiedzi na omawiane wcześniej pytania wiążą się z zaufaniem, zapytaliśmy respondentów wprost o ich zaufanie do lekarzy, których porady zasięgają albo u których leczą swoje dzieci.

Wydaje się, że zdecydowana większość badanych ufa swoim lekarzom, ale warto zwrócić uwagę na to, że tylko mniej więcej co szósty z nich deklaruje pełne zaufanie. Bardzo niewielu respondentów określiło swoje zaufanie do lekarzy, z których porad korzystają, jako *bardzo małe* (zwykle unikamy takich lekarzy - jeśli możemy), ale znaczny odsetek uznał, że ich zaufanie jest *dość małe*.

Podobnie przedstawia się rozkład odpowiedzi na pytanie o zaufanie do lekarzy, u których respondenci leczą dzieci. Oczywiście, odpowiadali na nie tylko ci, którzy mają dzieci w odpowiednim wieku (516 osób).

ODPOWIEDZI OSÓB, KTÓRE MAJĄ DZIECI W ODPOWIEDNIM WIEKU (N=516)

Ogólnie rzecz biorąc widać, że odsetki osób mających ograniczone zaufanie (*dość małe* i *bardzo małe*) są zbliżone do liczby tych, którzy sądzą, że personel medyczny popełnia błędy *dość często* i *bardzo często* - zarówno wtedy, gdy było to pytanie ogólne, jak i gdy pytaliśmy o błędy popełnione w trakcie leczenia respondentów. Natomiast odsetki te są nieco mniejsze niż tych, którzy zwykle zasięgają dodatkowej opinii czy też szukają dodatkowych informacji o chorobie, leczeniu lub lekarstwach.

Dość nieoczekiwanie okazało się, że deklarowane zaufanie do lekarzy, z których porad korzystają ankietowani, jest bardzo słabo zróżnicowane społecznie - żadna z cech społeczno-demograficznych respondentów nie różnicuje ich deklaracji na ten temat w sposób znaczący. Można jednak zauważyć, że mieszkańcy największych miast nieco częściej deklarują zaufanie *dość małe*, a rzadziej - *bardzo duże*. Minimalnie częściej *dość małe* zaufanie deklarują także respondenci z wykształceniem wyższym, natomiast o zaufaniu *bardzo dużym* - częściej niż inni mówią badani z wykształceniem podstawowym. Inne różnice nie są istotne statystycznie.

W przypadku zaufania do lekarzy, u których leczy się dzieci, można też zauważyć, że choć ankietowani z wykształceniem podstawowym częściej w sumie deklarowali zaufanie do lekarzy, to *bardzo duże* zaufanie najczęściej deklarowały osoby z wyższym wykształceniem.

Z analizy danych wynika, że zasięganie dodatkowej opinii u innego lekarza wiąże się w pewnym stopniu z deklarowanym zaufaniem do lekarzy. Osoby, które *zawsze* lub często poszukują dodatkowej opinii, znacznie rzadziej (8%) deklarują *bardzo duże* zaufanie do lekarzy niż ci, którzy zwracają się o dodatkową poradę *rzadko* (17%) lub *nigdy* jej nie szukają (23%). Znacznie częściej natomiast deklarują zaufanie *dość małe* i *bardzo małe*¹⁶. Podobnie jest z poszukiwaniem dodatkowych informacji¹⁷, a respondenci, którzy są zdania, że zasięganie dodatkowej opinii u innego lekarza jest *ważne*, również rzadziej wyrażają *bardzo duże* zaufanie do leczących ich lekarzy, częściej natomiast - *małe*. Występujące powiązania między wyrażanym zaufaniem do lekarzy a zasięgiem dodatkowych opinii i poszukiwaniem dodatkowych informacji nie są jednak silne.

Nieco silniejsze są korelacje między opiniami o częstoci popełniania błędów przez lekarzy i inny personel medyczny w ogóle oraz częstoci błędów i pomyłek, jakie miały miejsce podczas leczenia respondentów, a deklarowanym zaufaniem do lekarzy, u których się leczą¹⁸. Na przykład żadna z osób twierdzących, że podczas ich leczenia *często* popełniano błędy bądź mylono się, nie wyraża *bardzo dużego* zaufania do swoich lekarzy, natomiast takie zaufanie deklaruje 15% respondentów, w stosunku do których błędy popełniano *rzadko*, oraz 21% twierdzących, że *nigdy* nie popełniono wobec nich błędów czy pomyłek. Podobnie jest w przypadku zaufania do lekarzy, u których leczy się dzieci¹⁹.

Tak więc zaufanie do lekarzy - deklarowane przez ankietowanych - nie jest tylko pochodną ich doświadczeń ani też przekonań o częstoci błędów czy pomyłek popełnianych przez personel medyczny, a krytyczne nastawienie - przejawiające się w poszukiwaniu dodatkowych informacji na własną rękę czy zasięgiem opinii u innego lekarza - może być wskaźnikiem zaufania w ograniczonym stopniu.

¹⁶ Współczynnik korelacji Tau b Kendalla wynosi 0,208.

¹⁷ Tau b Kendalla = 0,137.

¹⁸ Tau b Kendalla wynosi odpowiednio 0,323 i 0,240.

¹⁹ Tau b Kendalla wynosi 0,232 i 0,254.

JAK CZĘSTO KORZYSTAMY Z PORAD I POMOCY LEKARZY W CIĄGU ROKU

Kontakty z opieką medyczną w ciągu roku okazują się częste. Zdecydowana większość dorosłych (77%) była w ubiegłym roku u lekarza. Przy tym zwykle wizyt tych było kilka - ponad połowa ankietowanych (52%) była w tym okresie u lekarza co najmniej trzy razy. W ciągu roku z opieki medycznej korzysta więcej Amerykanów niż Polaków, ale w społeczeństwie amerykańskim mniej jest pacjentów często odwiedzających lekarza, więcej natomiast rzadziej korzystających z porady lekarskiej.

Tabela 7

Ile razy w ciągu całego ubiegłego roku był(a) Pan(i) u lekarza albo lekarz był u Pana(i) z wizytą?	Amerykanie (III 2000, N=1024)	Polacy (I 2001, N=1069)
	w procentach	
Ani razu	11	23
1 raz	17	13
2 razy	18	12
3 razy	12	7
4 razy	11	6
5-10 razy	20	25
11 i więcej razy	11	14

Znacznie mniejszy odsetek ankietowanych leczy się w ciągu roku w szpitalu. Przy tym różnice między Polską a USA są niewielkie - w naszym kraju nieco więcej osób korzysta z leczenia szpitalnego i robi to częściej.

Tabela 8

Ile razy w ciągu całego ubiegłego roku przebywał(a) Pan(i) jako pacjent(ka) w szpitalu co najmniej przez jedną noc?	Amerykanie (III 2000, N=1024)	Polacy (I 2001, N=1069)
	w procentach	
Ani razu	88	84
1 raz	9	11
2 razy	2	2
3 i więcej razy	1	3

Jak łatwo się domyślić, wiek respondentów jest czynnikiem, który w największym stopniu wpływa na to, czy ktoś był u lekarza w ubiegłym roku i ile takich wizyt złożył - im starsi są ankietowani, tym więcej razy korzystali z porad lekarskich. Inne cechy społeczno-demograficzne nie mają istotnego znaczenia dla częstości kontaktów z opieką medyczną - z wyjątkiem tego, że wśród mieszkańców wsi oraz respondentów deklarujących najniższe dochody leczono się mniej osób (zob. tabele aneksowe).

Dodajmy na koniec, że to, czy ktoś korzystał w ubiegłym roku z porady lekarskiej nie wiąże się w znaczący sposób z zetknięciem się z przypadkiem błędu medycznego - nieco częściej deklarują takie zetknięcie się tylko osoby, które korzystały z porad dziesięć i więcej razy, a więc przypuszczalnie głównie pacjenci z powikłaniami czy chronicznie chorzy. Nieco silniejszy jest związek częstszego leczenia się z przypadkami błędów podczas leczenia respondenta. Częste leczenie się w roku ubiegłym wiąże się też w pewnym stopniu - jak można było oczekiwać - z zasięgnięciem dodatkowej opinii czy poszukiwaniem dodatkowych informacji²⁰. Ponadto wpływa jedynie minimalnie na opinie o częstości popełniania błędów przez lekarzy i inny personel medyczny i nie ma istotnego wpływu na deklarowane przez ankietowanych zaufanie do lekarzy.

★

★

★

Stosunkowo niewielu Polaków zetknęło się osobiście z przypadkami błędów medycznych, jeszcze mniej (jedna czwarta) uważa, że było ofiarą różnego rodzaju błędów i pomyłek podczas leczenia - zwłaszcza jeśli porównamy te opinie z opiniami Amerykanów, spośród których dwie piąte to ofiary błędów.

²⁰ Tau b Kendalla wynosi odpowiednio 0,130 i 0,093.

Polacy mają mniej krytyczny stosunek do systemu opieki medycznej i rzadziej niż obywatele USA sądzą, że lekarze lub inni przedstawiciele personelu medycznego, z którymi mieli styczność, często się mylą czy popełniają błędy. Wśród polskich pacjentów znacznie mniej jest też „niewiernych Tomaszy” - o połowę mniej Polaków niż Amerykanów *zawsze* lub *często* zasięga opinii drugiego lekarza oraz szuka na własną rękę dodatkowych informacji o chorobie i leczeniu.

Aż cztery piąte ankietowanych deklaruje zaufanie do lekarzy, których porady zasięga, ale tylko część z nich ma zaufanie *bardzo duże* - reszta wyraża się w sposób ostrożny, określając je jako *dość duże*.

Opracował

Włodzimierz DERCZYŃSKI

A N E K S

Tabela 1. Zdarza się, że w toku leczenia popełniony zostaje błąd albo występuje brak staranności i niedbalstwo, co powoduje uszczerbek na zdrowiu pacjenta. Czy osobiście spotkał(a) się Pan(i) kiedykolwiek z takim błędem w leczeniu pacjenta lub brakiem należytej staranności albo podejrzewał(a) Pan(i), że coś takiego miało miejsce?

	(%)			
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	29	68	3	1069
Płeć				
Mężczyźni	26	72	2	507
Kobiety	32	65	3	562
Wiek				
18-24 lat	31	66	2	153
25-34	35	63	2	189
35-44	30	68	2	210
45-54	37	62	2	210
55-64	16	82	2	131
65 lat i więcej	20	74	6	177
Miejsce zamieszkania				
Wieś	24	72	4	397
Miasto do 20 tys.	32	68	0	132
20-100 tys.	34	64	2	196
101-500 tys.	26	73	1	220
501 tys. i więcej mieszk.	41	55	4	125
Wykształcenie				
Podstawowe	19	78	3	282
Zasadnicze zawodowe	32	67	1	310
Średnie	33	63	3	386
Wyższe	37	62	1	91
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	36	64	0	67
Prac. umysł. niż. szczebla	38	59	2	107
Pracownicy fiz. - umysł.	39	60	1	59
Robotnicy wykwalifikowani	25	71	4	109
Robotnicy niewykwalifik.	29	71	0	29
Rolnicy	11	89	0	46
Pracujący na własny rach.	45	55	0	48
Bierni zawodowo				
Renciści	28	72	1	128
Emeryci	20	74	6	206
Uczniowie i studenci	33	62	5	75
Bezrobotni	28	70	2	129
Gospodynie domowe i inni	36	64	0	63
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	38	60	2	171
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	27	69	3	80
sekt. pryw. poza rolnict.	37	63	0	185
prywatnym gosp. rolnym	12	85	3	53
Dochody na jedną osobę				
Do 275 zł	35	65	1	143
276-399	35	64	1	124
400-549	29	68	3	222
550-799	23	74	3	171
Powyżej 799 zł	34	65	2	155
Ocena własnych war. mater.				
Złe	29	70	2	354
Średnie	28	68	4	493
Dobre	34	65	0	222
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	17	81	2	63
Raz w tygodniu	27	71	2	552
1-2 razy w miesiącu	30	65	5	167
Kilka razy w roku	35	63	2	200
W ogóle nie uczestniczy	35	64	1	87
Poglądy polityczne				
Lewica	32	67	1	329
Centrum	31	67	2	241
Prawica	28	70	2	241
Trudno powiedzieć	25	70	5	255

Tabela 2. Odsetki osób, którym zdarzyło się doświadczyć osobiście różnego rodzaju błędów i pomyłek medycznych. 1 - Nigdy się nie zdarzyło; 2 - Jeden rodzaj; 3 - Dwa rodzaje; 4 - Trzy rodzaje i więcej

	1	2	3	4	Liczba osób
Ogółem	75	14	6	5	1069
Płeć					
Mężczyźni	76	13	6	5	507
Kobiety	74	14	7	5	562
Wiek					
18-24 lat	78	11	8	3	153
25-34	71	17	9	3	189
35-44	71	14	7	8	210
45-54	72	16	5	7	210
55-64	79	12	5	5	131
65 lat i więcej	83	9	5	3	177
Miejsce zamieszkania					
Wieś	83	10	5	2	397
Miasto do 20 tys.	77	12	7	3	132
20-100 tys.	69	15	8	8	196
101-500 tys.	72	16	5	7	220
501 tys. i więcej mieszk.	62	17	11	10	125
Wykształcenie					
Podstawowe	87	9	3	1	282
Zasadnicze zawodowe	75	15	5	5	310
Średnie	69	14	10	6	386
Wyższe	62	18	8	11	91
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	65	16	9	9	67
Prac. umysł. niż. szczebla	63	21	7	9	107
Pracownicy fiz. - umysł.	71	14	12	3	59
Robotnicy wykwalifikowani	81	13	2	5	109
Robotnicy niewykwalifik.	88	12	0	0	29
Rolnicy	87	7	4	2	46
Pracujący na własny rach.	68	12	8	12	48
Bierni zawodowo					
Renciści	72	14	8	6	128
Emeryci	81	12	5	3	206
Uczniowie i studenci	75	13	8	4	75
Bezrobotni	78	11	9	2	129
Gospodynie domowe i inni	72	17	4	7	63
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	70	17	7	6	171
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	78	10	4	8	80
sekt. pryw. poza rolnict.	69	17	7	7	185
prywatnym gosp. rolnym	86	8	4	2	53
Dochody na jedną osobę					
Do 275 zł	79	13	6	2	143
276-399	80	10	4	6	124
400-549	75	15	5	5	222
550-799	74	16	6	4	171
Powyżej 799 zł	64	18	9	9	155
Ocena własnych war. mater.					
Złe	79	12	5	4	354
Średnie	75	13	7	5	493
Dobre	69	18	6	7	222
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	79	17	3	2	63
Raz w tygodniu	78	12	6	5	552
1-2 razy w miesiącu	74	13	7	6	167
Kilka razy w roku	67	17	9	6	200
W ogóle nie uczestniczy	73	16	5	6	87
Poglądy polityczne					
Lewica	72	15	7	6	329
Centrum	73	14	6	7	241
Prawica	72	15	9	4	241
Trudno powiedzieć	83	9	5	3	255

Tabela 3. Proszę powiedzieć, czy zdarzyło się Panu(i) osobiście kiedykolwiek, czy też nie zdarzyło, że lekarz pomylił się określając, co Panu(i) dolega, lub zalecił leczenie, które okazało się błędne?
1 - Tak, coś takiego zdarzyło mi się osobiście; 2 - Nie, nic takiego mi się osobiście nie zdarzyło

	(%)			
	1	2	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	17	82	1	1068
Płeć				
Mężczyźni	17	82	1	506
Kobiety	18	81	1	562
Wiek				
18-24 lat	13	86	1	153
25-34	19	80	1	189
35-44	23	75	2	210
45-54	17	83	0	210
55-64	17	82	1	130
65 lat i więcej	13	85	2	177
Miejsce zamieszkania				
Wieś	12	86	2	397
Miasto do 20 tys.	15	85	1	132
20-100 tys.	21	78	1	196
101-500 tys.	19	81	0	219
501 tys. i więcej mieszk.	27	72	1	125
Wykształcenie				
Podstawowe	9	90	1	281
Zasadnicze zawodowe	17	82	1	310
Średnie	22	77	1	386
Wyższe	27	73	0	91
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier. i inteligencja	26	74	0	67
Prac. umysł. niż. szczebla	24	73	3	107
Pracownicy fiz. - umysł.	19	81	0	59
Robotnicy wykwalifikowani	12	85	2	109
Robotnicy niewykwalifik.	9	91	0	29
Rolnicy	13	84	3	46
Pracujący na własny rach.	24	76	0	48
Bierni zawodowo				
Renciści	22	77	1	128
Emeryci	13	86	2	205
Uczniowie i studenci	15	85	0	75
Bezrobotni	14	86	0	129
Gospodynie domowe i inni	23	77	0	63
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	21	79	0	171
spółce właścicieli	17	79	4	80
prywatnych i państwa	19	81	0	185
sekt. pryw. poza rolnict.	14	83	4	53
prywatnym gosp. rolnym				
Dochody na jedną osobę				
Do 275 zł	15	85	0	143
276-399	14	84	1	124
400-549	18	81	1	222
550-799	18	81	0	171
Powyżej 799 zł	27	73	0	155
Ocena własnych war. mater.				
Złe	15	84	1	354
Średnie	17	81	2	492
Dobre	21	79	0	222
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	15	84	2	63
Raz w tygodniu	16	83	1	551
1-2 razy w miesiącu	16	83	2	167
Kilka razy w roku	24	75	1	200
W ogóle nie uczestniczy	18	82	0	87
Poglądy polityczne				
Lewica	20	80	0	329
Centrum	18	80	2	241
Prawica	18	82	0	241
Trudno powiedzieć	13	85	3	255

Tabela 4. Proszę powiedzieć, czy zdarzyło się Panu(i) osobiście kiedykolwiek, czy też nie zdarzyło, że **podczas pobytu w szpitalu błędnie Pana(ią) leczono albo nieprawidłowo zoperowano?**
 1 - Tak, coś takiego zdarzyło mi się **osobiście**; 2 - Nie, nic takiego mi się **osobiście** nie zdarzyło

(%)

	1	2	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	5	93	1	1069
Płeć				
Mężczyźni	5	93	2	507
Kobiety	5	94	1	562
Wiek				
18-24 lat	8	92	0	153
25-34	6	91	2	189
35-44	5	94	1	210
45-54	4	95	1	210
55-64	5	93	2	131
65 lat i więcej	4	94	2	177
Miejsce zamieszkania				
Wieś	4	95	1	397
Miasto do 20 tys.	8	89	3	132
20-100 tys.	9	91	0	196
101-500 tys.	4	95	1	220
501 tys. i więcej mieszk.	5	93	2	125
Wykształcenie				
Podstawowe	3	97	1	282
Zasadnicze zawodowe	6	94	0	310
Średnie	7	91	2	386
Wyższe	5	92	3	91
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier. i inteligencja	5	93	2	67
Prac. umysł. niż. szczebla	7	91	2	107
Pracownicy fiz. - umysł.	4	96	0	59
Robotnicy wykwalifikowani	2	97	1	109
Robotnicy niewykwalifik.	3	97	0	29
Rolnicy	2	98	0	46
Pracujący na własny rach.	6	87	8	48
Bierni zawodowo				
Renciści	9	91	0	128
Emeryci	2	96	2	206
Uczniowie i studenci	11	89	0	75
Bezrobotni	8	92	0	129
Gospodynie domowe i inni	3	95	2	63
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	4	95	1	171
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	8	90	2	80
sekt. pryw. poza rolnict.	5	93	2	185
prywatnym gosp. rolnym	2	97	1	53
Dochody na jedną osobę				
Do 275 zł	4	96	0	143
276-399	6	94	0	124
400-549	5	93	1	222
550-799	5	93	1	171
Powyżej 799 zł	5	94	2	155
Ocena własnych war. mater.				
Złe	5	94	1	354
Średnie	6	92	2	493
Dobre	4	95	1	222
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	3	93	3	63
Raz w tygodniu	5	94	1	552
1-2 razy w miesiącu	8	89	2	167
Kilka razy w roku	5	94	1	200
W ogóle nie uczestniczy	4	96	0	87
Poglądy polityczne				
Lewica	6	94	1	329
Centrum	8	92	1	241
Prawica	5	93	2	241
Trudno powiedzieć	4	95	2	255

Tabela 5. Proszę powiedzieć, czy zdarzyło się Panu(i) osobiście kiedykolwiek, czy też nie zdarzyło, że otrzymał(a) Pan(i) błędne wyniki analiz - badania krwi lub inne?
1 - Tak, coś takiego zdarzyło mi się osobiście; 2 - Nie, nic takiego mi się osobiście nie zdarzyło

(%)

	1	2	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	5	94	2	1068
Płeć				
Mężczyźni	4	94	1	507
Kobiety	5	93	2	561
Wiek				
18-24 lat	2	97	1	153
25-34	5	93	2	189
35-44	9	90	1	209
45-54	7	93	1	210
55-64	4	96	1	131
65 lat i więcej	1	96	3	177
Miejsce zamieszkania				
Wieś	1	97	2	396
Miasto do 20 tys.	4	95	1	132
20-100 tys.	8	92	1	196
101-500 tys.	6	93	1	219
501 tys. i więcej mieszk.	10	86	3	125
Wykształcenie				
Podstawowe	0	98	2	282
Zasadnicze zawodowe	4	95	1	310
Średnie	7	91	2	385
Wyższe	10	88	2	91
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier. i inteligencja	10	88	1	67
Prac. umysł. niż. szczebla	12	84	4	107
Pracownicy fiz. - umysł.	9	89	1	59
Robotnicy wykwalifikowani	7	92	1	109
Robotnicy niewykwalifik.	0	100	0	29
Rolnicy	0	100	0	46
Pracujący na własny rach.	4	96	0	48
Bierni zawodowo				
Renciści	3	95	2	127
Emeryci	3	95	2	206
Uczniowie i studenci	2	95	2	75
Bezrobotni	2	98	0	129
Gospodynie domowe i inni	3	95	2	62
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	8	90	1	171
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	8	90	2	80
sekt. pryw. poza rolnict.	7	91	1	185
prywatnym gosp. rolnym	0	99	1	53
Dochody na jedną osobę				
Do 275 zł	1	99	0	143
276-399	5	95	0	124
400-549	5	95	1	220
550-799	5	94	1	171
Powyżej 799 zł	10	88	3	155
Ocena własnych war. mater.				
Złe	3	96	1	353
Średnie	5	93	2	493
Dobre	7	92	1	222
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	2	94	3	62
Raz w tygodniu	4	96	1	551
1-2 razy w miesiącu	6	93	2	167
Kilka razy w roku	7	90	3	200
W ogóle nie uczestniczy	6	92	1	87
Poglądy polityczne				
Lewica	5	94	1	329
Centrum	4	96	1	241
Prawica	9	91	0	240
Trudno powiedzieć	2	94	4	255

Tabela 6. Proszę powiedzieć, czy zdarzyło się Panu(i) osobiście kiedykolwiek, czy też nie zdarzyło, że **zdarzyły się przypadki pomyłek i błędów w związku z leczeniem lub z diagnozą stanu zdrowia Pana(i) dzieci?**
 1 - Tak, coś takiego zdarzyło mi się **osobiście**; 2 - Nie, nic takiego mi się **osobiście** nie zdarzyło

(%)

	1	2	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	11	88	2	1062
Płeć				
Mężczyźni	11	87	2	505
Kobiety	10	88	2	557
Wiek				
18-24 lat	1	99	1	151
25-34	13	85	3	188
35-44	17	80	3	210
45-54	16	83	1	209
55-64	7	90	3	131
65 lat i więcej	5	94	1	174
Miejsce zamieszkania				
Wieś	8	90	2	392
Miasto do 20 tys.	5	93	2	132
20-100 tys.	11	89	0	196
101-500 tys.	12	86	2	219
501 tys. i więcej mieszk.	21	76	3	122
Wykształcenie				
Podstawowe	4	94	1	279
Zasadnicze zawodowe	11	87	2	308
Średnie	13	84	3	386
Wyższe	17	82	0	90
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier. i inteligencja	14	86	0	67
Prac. umysł. niż. szczebla	15	83	2	106
Pracownicy fiz. - umysł.	22	75	3	59
Robotnicy wykwalifikowani	17	83	0	109
Robotnicy niewykwalifik.	3	94	3	29
Rolnicy	18	75	7	46
Pracujący na własny rach.	25	71	5	48
Bierni zawodowo				
Renciści	8	90	2	126
Emeryci	6	93	1	204
Uczniowie i studenci	2	96	2	74
Bezrobotni	4	96	1	128
Gospodynie domowe i inni	12	86	2	63
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	17	82	1	171
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	14	86	0	80
sekt. pryw. poza rolnict.	17	82	2	183
prywatnym gosp. rolnym	18	74	8	53
Dochody na jedną osobę				
Do 275 zł	13	85	2	140
276-399	9	91	0	124
400-549	11	88	1	222
550-799	7	91	2	170
Powyżej 799 zł	10	88	2	153
Ocena własnych war. mater.				
Złe	8	90	1	350
Średnie	10	88	2	491
Dobre	15	83	2	221
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	6	88	6	63
Raz w tygodniu	9	89	2	548
1-2 razy w miesiącu	14	82	3	165
Kilka razy w roku	14	86	0	200
W ogóle nie uczestniczy	6	94	0	86
Poglądy polityczne				
Lewica	14	85	1	328
Centrum	13	85	2	241
Prawica	9	89	2	240
Trudno powiedzieć	6	91	3	249

Tabela 7. Ogólnie rzecz biorąc, jak często, Pana(i) zdaniem, lekarze lub inny personel, z którym miał(a) Pan(i) styczność, mylili się czy też popełniali błędy badając i lecząc Pana(i)ą?

(%)

	Często	Czasem	Rzadko	Nigdy	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	1	11	31	49	9	1069
Płeć						
Mężczyźni	1	10	29	52	8	507
Kobiety	1	11	33	46	9	562
Wiek						
18-24 lat	1	10	38	44	8	153
25-34	2	12	32	47	8	189
35-44	4	14	28	46	9	210
45-54	0	14	25	56	5	210
55-64	0	7	39	47	6	131
65 lat i więcej	1	6	28	50	16	177
Miejsce zamieszkania						
Wieś	0	9	28	50	13	397
Miasto do 20 tys.	0	12	29	54	5	132
20-100 tys.	1	11	36	48	5	196
101-500 tys.	3	10	28	52	8	220
501 tys. i więcej mieszk.	4	18	38	34	6	125
Wykształcenie						
Podstawowe	1	8	28	49	15	282
Zasadnicze zawodowe	0	10	31	52	6	310
Średnie	2	12	32	46	7	386
Wyższe	2	17	31	47	2	91
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	2	16	30	52	1	67
Prac. umysł. niż. szczebla	3	13	33	45	5	107
Pracownicy fiz.- umysł.	4	17	28	45	6	59
Robotnicy wykwalifikowani	1	8	30	52	8	109
Robotnicy niewykwalifik.	0	7	43	41	8	29
Rolnicy	0	7	13	69	11	46
Pracujący na własny rach.	4	25	22	43	6	48
Bierni zawodowo						
Renciści	0	14	32	47	7	128
Emeryci	1	4	31	51	14	206
Uczniowie i studenci	0	11	36	40	13	75
Bezrobotni	1	10	30	52	7	129
Gospodynie domowe i inni	0	10	39	43	9	63
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	2	15	28	50	5	171
spółce właścicieli						
prywatnych i państwa	2	11	28	54	6	80
sekt. pryw. poza rolnict.	4	14	34	43	5	185
prywatnym gosp. rolnym	0	8	17	67	8	53
Dochody na jedną osobę						
Do 275 zł	0	4	39	53	4	143
276-399	1	17	29	43	10	124
400-549	0	11	31	50	8	222
550-799	1	7	30	56	6	171
Powyżej 799 zł	1	15	33	45	7	155
Ocena własnych war. mater.						
Złe	0	10	31	48	11	354
Średnie	1	11	31	49	8	493
Dobre	3	12	31	49	5	222
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	2	10	21	51	16	63
Raz w tygodniu	1	12	28	52	7	552
1-2 razy w miesiącu	1	11	29	48	11	167
Kilka razy w roku	3	9	39	40	9	200
W ogóle nie uczestniczy	2	8	39	48	4	87
Poglądy polityczne						
Lewica	1	10	33	49	7	329
Centrum	1	9	35	51	5	241
Prawica	2	15	30	48	6	241
Trudno powiedzieć	1	10	26	46	17	255

Tabela 8. Czy ogólnie rzecz biorąc, Pana(i) zdaniem, przedstawiciele personelu medycznego - lekarze, pielęgniarki i inni - popełniają błędy często czy też rzadko?

(%)

	Bardzo często	Dość często	Dość rzadko	Bardzo rzadko	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	1	9	44	30	16	1069
Płeć						
Mężczyźni	1	8	44	31	17	507
Kobiety	2	11	44	29	14	562
Wiek						
18-24 lat	3	15	41	29	12	153
25-34	2	11	48	25	14	189
35-44	0	10	51	28	11	210
45-54	0	11	46	31	12	210
55-64	1	3	42	34	19	131
65 lat i więcej	2	4	32	34	29	177
Miejsce zamieszkania						
Wieś	2	8	42	29	19	397
Miasto do 20 tys.	0	11	41	37	10	132
20-100 tys.	2	8	49	26	14	196
101-500 tys.	0	12	38	33	17	220
501 tys. i więcej mieszk.	2	10	54	25	10	125
Wykształcenie						
Podstawowe	1	6	36	33	24	282
Zasadnicze zawodowe	1	12	42	30	15	310
Średnie	1	9	49	29	11	386
Wyższe	0	13	55	24	9	91
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	0	9	70	15	6	67
Prac. umysł. niż. szczebla	2	12	52	24	10	107
Pracownicy fiz.- umysł.	3	19	41	24	13	59
Robotnicy wykwalifikowani	0	10	40	37	13	109
Robotnicy niewykwalifik.	0	14	34	35	17	29
Rolnicy	4	7	39	33	17	46
Pracujący na własny rach.	0	9	61	23	7	48
Bierni zawodowo						
Renciści	0	10	43	29	18	128
Emeryci	2	3	33	37	25	206
Uczniowie i studenci	3	7	43	31	16	75
Bezrobotni	0	13	45	24	18	129
Gospodynie domowe i inni	0	10	43	39	8	63
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	0	13	51	27	9	171
spółce właścicieli						
prywatnych i państwa	2	10	48	29	11	80
sekt. pryw. poza rolnict.	1	13	51	25	10	185
prywatnym gosp. rolnym	4	6	39	33	19	53
Dochody na jedną osobę						
Do 275 zł	2	13	45	31	10	143
276-399	0	10	45	29	16	124
400-549	1	6	48	27	18	222
550-799	1	7	43	34	14	171
Powyżej 799 zł	0	10	46	32	12	155
Ocena własnych war. mater.						
Złe	1	9	45	27	17	354
Średnie	2	9	42	30	17	493
Dobre	0	11	45	33	11	222
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	1	4	33	36	26	63
Raz w tygodniu	1	9	45	30	15	552
1-2 razy w miesiącu	3	13	47	28	10	167
Kilka razy w roku	1	8	40	28	23	200
W ogóle nie uczestniczy	0	11	47	33	10	87
Poglądy polityczne						
Lewica	0	11	46	29	14	329
Centrum	1	8	44	33	14	241
Prawica	3	10	46	32	9	241
Trudno powiedzieć	2	7	39	26	26	255

Tabela 9. Kiedy lekarz określa, na co Pan(i) choruje lub przepisuje jakieś leczenie, leki czy operację, to jak często - ogólnie rzecz biorąc **stara się Pan(i) uzyskać dodatkową opinię od innego lekarza?**

	(%)						
	Zawsze	Często	Czasami	Rzadko	Nigdy	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	6	9	18	20	43	4	1069
Płeć							
Mężczyźni	4	8	15	20	49	4	507
Kobiety	7	10	20	21	38	3	562
Wiek							
18-24 lat	7	11	12	23	42	5	153
25-34	4	10	18	19	41	7	189
35-44	9	12	17	18	41	3	210
45-54	6	10	23	22	38	2	210
55-64	8	5	19	18	47	3	131
65 lat i więcej	2	5	14	23	54	2	177
Miejsce zamieszkania							
Wieś	2	7	17	22	48	5	397
Miasto do 20 tys.	3	4	18	19	52	4	132
20-100 tys.	10	13	20	18	38	1	196
101-500 tys.	7	10	15	20	46	1	220
501 tys.i więcej mieszk.	12	14	21	22	26	6	125
Wykształcenie							
Podstawowe	0	3	16	21	57	4	282
Zasadnicze zawodowe	3	9	15	24	46	4	310
Średnie	11	13	19	18	36	3	386
Wyższe	10	16	28	18	23	5	91
Grupa społ.-zaw. pracujący							
Kadra kier., inteligencja	6	16	29	19	22	7	67
Prac. umysł. niż. szczebla	14	13	21	17	31	5	107
Pracownicy fiz. - umysł.	4	15	22	15	38	6	59
Robotnicy wykwalifikowani	4	0	14	17	57	2	109
Robotnicy niewykwalifik.	0	0	9	36	49	6	29
Rolnicy	3	12	16	15	51	3	46
Pracujący na własny rach.	17	0	21	40	21	2	48
Bierni zawodowo							
Renciści	3	9	20	26	42	1	128
Emeryci	5	5	15	18	54	3	206
Uczniowie i studenci	6	6	11	22	46	9	75
Bezrobotni	7	13	16	15	46	3	129
Gospodynie domowe i inni	0	16	19	23	42	1	63
Pracuje w:							
inst. państw., publicznej	8	8	23	22	34	5	171
spółce właścicieli							
prywatnych i państwa	5	11	17	11	49	6	80
sekt. pryw. poza rolnict.	9	10	19	25	34	2	185
prywatnym gosp. rolnym	3	12	16	16	48	6	53
Dochody na jedną osobę							
Do 275 zł	2	9	14	26	48	2	143
276-399	6	6	13	27	46	2	124
400-549	5	8	19	21	45	2	222
550-799	4	8	22	17	47	2	171
Powyżej 799 zł	14	10	23	17	33	3	155
Ocena własnych war. mater.							
Złe	4	8	14	22	48	3	354
Średnie	5	9	18	21	43	4	493
Dobre	11	11	21	16	37	3	222
Udział w prakt. religijnych							
Kilka razy w tygodniu	6	10	18	24	39	3	63
Raz w tygodniu	5	8	19	20	46	3	552
1-2 razy w miesiącu	6	14	17	25	33	6	167
Kilka razy w roku	7	10	17	18	44	3	200
W ogóle nie uczestniczy	9	8	12	16	51	3	87
Poglądy polityczne							
Lewica	7	9	13	22	47	1	329
Centrum	6	8	23	17	43	4	241
Prawica	6	14	18	20	39	2	241
Trudno powiedzieć	5	6	17	20	44	7	255

Tabela 10. Kiedy lekarz określa, na co Pan(i) choruje lub przepisuje jakieś leczenie, leki czy operację, to jak często - ogólnie rzecz biorąc szuka Pan(i) informacji o tej chorobie, leczeniu czy lekarstwach w książkach, czasopiśmie lub jeszcze gdzie indziej?

(%)

	Zawsze	Często	Czasami	Rzadko	Nigdy	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	10	15	17	16	39	3	1069
Płeć							
Mężczyźni	8	12	15	17	45	3	507
Kobiety	11	18	20	16	33	2	562
Wiek							
18-24 lat	11	11	15	19	39	4	153
25-34	7	18	15	18	40	3	189
35-44	16	16	20	14	33	1	210
45-54	9	18	20	15	35	3	210
55-64	8	17	16	20	35	3	131
65 lat i więcej	6	9	16	14	53	3	177
Miejsce zamieszkania							
Wieś	5	11	15	19	46	3	397
Miasto do 20 tys.	9	13	14	16	45	2	132
20-100 tys.	15	16	22	16	32	0	196
101-500 tys.	12	17	16	14	40	2	220
501 tys.i więcej mieszk.	14	24	23	15	18	7	125
Wykształcenie							
Podstawowe	2	6	13	17	60	2	282
Zasadnicze zawodowe	5	14	19	18	42	2	310
Średnie	18	20	16	15	27	4	386
Wyższe	12	27	31	12	16	2	91
Grupa społ.-zaw. pracujący							
Kadra kier., inteligencja	9	25	30	17	18	1	67
Prac.umysł.niż.szczebła	22	18	20	14	23	2	107
Pracownicy fiz.-umysł.	7	18	27	10	37	2	59
Robotnicy wykwalifikowani	3	11	18	12	50	7	109
Robotnicy niewykwalifik.	4	9	3	31	46	6	29
Rolnicy	8	8	17	23	44	0	46
Pracujący na własny rach.	16	20	15	26	23	0	48
Bierni zawodowo							
Renciści	8	16	15	21	39	1	128
Emeryci	9	10	16	15	47	4	206
Uczniowie i studenci	18	8	15	17	33	9	75
Bezrobotni	8	19	11	12	51	0	129
Gospodynie domowe i inni	4	25	23	18	30	1	63
Pracuje w:							
inst. państw., publicznej	13	18	24	15	27	3	171
spółce właścicieli							
prywatnych i państwa	4	16	15	15	42	7	80
sekt. pryw. poza rolnict.	12	16	21	17	33	1	185
prywatnym gosp. rolnym	7	9	15	25	41	3	53
Dochody na jedną osobę							
Do 275 zł	4	14	9	21	52	0	143
276-399	11	16	14	14	44	2	124
400-549	9	12	20	20	37	2	222
550-799	10	13	19	13	42	2	171
Powyżej 799 zł	20	21	22	11	24	1	155
Ocena własnych war. mater.							
Złe	7	13	15	18	45	2	354
Średnie	9	14	17	17	39	3	493
Dobre	14	19	22	13	30	2	222
Udział w prakt. religijnych							
Kilka razy w tygodniu	14	14	16	17	33	6	63
Raz w tygodniu	9	13	17	17	42	1	552
1-2 razy w miesiącu	9	22	15	18	30	6	167
Kilka razy w roku	12	14	18	14	38	4	200
W ogóle nie uczestniczy	6	15	21	15	42	0	87
Poglądy polityczne							
Lewica	10	18	18	15	38	1	329
Centrum	10	17	20	16	34	3	241
Prawica	13	13	17	18	36	2	241
Trudno powiedzieć	5	11	14	17	47	6	255

Tabela 11. Kiedy lekarz określa stan Pana(i) zdrowia i leczenie, to czy Pana(i) zdaniem, ważne jest, aby zasięgać dodatkowej opinii u innego lekarza, czy też nie jest to ważne?

(%)

	Jest to ważne	Nie jest to ważne	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	49	36	15	1069
Płeć				
Mężczyźni	48	38	13	507
Kobiety	50	34	16	562
Wiek				
18-24 lat	47	41	12	153
25-34	54	30	17	189
35-44	53	34	13	210
45-54	52	35	13	210
55-64	52	36	12	131
65 lat i więcej	37	42	21	177
Miejsce zamieszkania				
Wieś	47	36	17	397
Miasto do 20 tys.	42	44	14	132
20-100 tys.	58	33	10	196
101-500 tys.	48	37	15	220
501 tys. i więcej mieszk.	54	29	16	125
Wykształcenie				
Podstawowe	35	48	17	282
Zasadnicze zawodowe	52	34	14	310
Średnie	54	31	15	386
Wyższe	67	26	7	91
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	62	28	10	67
Prac. umysł. niż. szczebla	61	21	18	107
Pracownicy fiz.-umysł.	59	37	4	59
Robotnicy wykwalifikowani	50	36	15	109
Robotnicy niewykwalifik.	33	48	19	29
Rolnicy	55	33	12	46
Pracujący na własny rach.	62	19	19	48
Bierni zawodowo				
Renciści	44	42	14	128
Emeryci	39	43	18	206
Uczniowie i studenci	46	38	16	75
Bezrobotni	49	43	8	129
Gospodynie domowe i inni	48	29	23	63
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	59	27	14	171
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	51	35	15	80
sekt. pryw. poza rolnict.	55	31	13	185
prywatnym gosp. rolnym	51	31	18	53
Dochody na jedną osobę				
Do 275 zł	49	39	12	143
276-399	51	41	8	124
400-549	47	36	17	222
550-799	49	37	14	171
Powyżej 799 zł	60	28	12	155
Ocena własnych war. mater.				
Złe	48	38	14	354
Średnie	45	36	19	493
Dobre	63	31	6	222
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	63	19	18	63
Raz w tygodniu	49	35	16	552
1-2 razy w miesiącu	43	42	15	167
Kilka razy w roku	54	35	11	200
W ogóle nie uczestniczy	43	46	11	87
Poglądy polityczne				
Lewica	54	37	9	329
Centrum	53	35	13	241
Prawica	55	32	14	241
Trudno powiedzieć	37	39	24	255

Tabela 12. Czy, ogólnie rzecz biorąc, ma Pan(i) zaufanie do lekarzy, których porady Pan(i) zasięga, czy też u których się Pan(i) leczy? Czy ma Pan(i) do lekarzy:
1 - bardzo duże zaufanie; 2 - dość duże zaufanie; 3 - dość małe zaufanie;
4 - bardzo małe zaufanie

	(%)					
	1	2	3	4	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	16	64	13	1	5	1069
Płeć						
Mężczyźni	16	66	12	1	5	507
Kobiety	16	63	14	1	4	562
Wiek						
18-24 lat	13	68	16	2	1	153
25-34	15	62	15	1	7	189
35-44	15	64	13	2	7	210
45-54	15	63	15	1	6	210
55-64	23	66	9	0	1	131
65 lat i więcej	18	64	12	1	5	177
Miejsce zamieszkania						
Wieś	19	60	14	1	6	397
Miasto do 20 tys.	17	68	12	1	2	132
20-100 tys.	18	63	12	3	5	196
101-500 tys.	13	70	12	1	4	220
501 tys. i więcej mieszk.	11	66	18	1	4	125
Wykształcenie						
Podstawowe	24	58	12	0	6	282
Zasadnicze zawodowe	12	67	14	1	5	310
Średnie	14	67	14	2	3	386
Wyższe	17	61	15	0	8	91
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	20	61	10	0	8	67
Prac. umysł. niż. szczebla	13	60	15	6	6	107
Pracownicy fiz.- umysł.	8	81	9	0	2	59
Robotnicy wykwalifikowani	7	73	13	1	7	109
Robotnicy niewykwalifik.	21	64	7	5	3	29
Rolnicy	25	45	20	0	9	46
Pracujący na własny rach.	9	59	27	3	2	48
Bierni zawodowo						
Renciści	18	66	13	1	2	128
Emeryci	20	63	11	1	5	206
Uczniowie i studenci	18	66	11	1	4	75
Bezrobotni	17	60	17	0	6	129
Gospodynie domowe i inni	20	69	11	0	0	63
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	14	69	8	2	6	171
spółce właścicieli						
prywatnych i państwa	8	72	6	4	10	80
sekt. pryw. poza rolnict.	11	63	22	2	2	185
prywatnym gosp. rolnym	24	45	19	0	11	53
Dochody na jedną osobę						
Do 275 zł	13	64	16	1	6	143
276-399	14	59	21	0	5	124
400-549	18	65	11	3	3	222
550-799	19	67	10	0	4	171
Powyżej 799 zł	16	66	13	2	4	155
Ocena własnych war. mater.						
Złe	18	61	14	1	6	354
Średnie	13	66	15	1	5	493
Dobre	21	66	10	2	1	222
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	15	69	14	0	2	63
Raz w tygodniu	17	65	11	2	4	552
1-2 razy w miesiącu	11	65	20	0	3	167
Kilka razy w roku	15	62	14	0	8	200
W ogóle nie uczestniczy	25	58	10	3	3	87
Poglądy polityczne						
Lewica	19	61	13	1	6	329
Centrum	15	68	12	2	3	241
Prawica	18	66	12	2	3	241
Trudno powiedzieć	12	63	16	1	8	255

Tabela 13. Czy ma Pan(i) zaufanie do lekarza lub lekarzy, u których leczy Pan(i) dziecko czy dzieci? Czy ma Pan(i) do niego/ do nich: 1 - bardzo duże zaufanie; 2 - dość duże zaufanie; 3 - dość małe zaufanie; 4 - bardzo małe zaufanie

(%)

	1	2	3	4	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	18	63	11	2	6	516
Płeć						
Mężczyźni	15	64	12	1	8	255
Kobiety	20	63	10	4	3	261
Wiek						
18-24 lat	30	58	4	0	9	20
25-34	18	60	12	6	5	125
35-44	19	63	13	2	3	174
45-54	15	64	12	1	8	128
55-64	11	74	10	0	6	39
65 lat i więcej	17	69	4	0	10	29
Miejsce zamieszkania						
Wieś	15	66	11	1	7	190
Miasto do 20 tys.	27	61	7	1	4	71
20-100 tys.	22	60	11	1	6	94
101-500 tys.	13	65	11	6	5	101
501 tys. i więcej mieszk.	15	61	18	4	2	60
Wykształcenie						
Podstawowe	15	72	5	2	7	83
Zasadnicze zawodowe	15	65	13	2	5	185
Średnie	19	60	12	3	6	191
Wyższe	24	56	14	3	4	57
Dochody na jedną osobę						
Do 275 zł	17	62	15	2	5	86
276-399	17	63	16	0	5	73
400-549	20	63	7	3	7	109
550-799	11	66	14	2	7	56
Powyżej 799 zł	19	61	13	3	4	68
Ocena własnych war. mater.						
Złe	19	59	13	2	7	176
Średnie	14	67	11	2	6	223
Dobre	23	62	10	2	3	117
Poglądy polityczne						
Lewica	18	62	14	2	5	179
Centrum	15	69	7	4	5	120
Prawica	18	63	14	0	5	108
Trudno powiedzieć	19	60	9	3	9	109

Tabela 14. Ile razy w ciągu całego ubiegłego roku był(a) Pan(i) u lekarza albo lekarz był u Pana(i) z wizytą?

	(%)					
	Ani razu	1 raz	2-3 razy	4-9 razy	10 razy i więcej	Liczba osób
Ogółem	23	13	19	22	23	1068
Płeć						
Mężczyźni	27	15	20	20	18	507
Kobiety	20	12	18	23	27	561
Wiek						
18-24 lat	25	18	20	18	18	153
25-34	32	17	20	19	12	189
35-44	32	15	23	16	14	209
45-54	21	10	21	22	25	210
55-64	12	10	15	32	31	131
65 lat i więcej	12	10	12	27	39	176
Miejsce zamieszkania						
Wieś	29	14	17	19	21	397
Miasto do 20 tys.	20	14	21	23	23	132
20-100 tys.	23	11	23	20	24	196
101-500 tys.	17	15	20	28	20	219
501 tys. i więcej mieszk.	21	14	14	22	28	125
Wykształcenie						
Podstawowe	22	11	14	21	33	281
Zasadnicze zawodowe	30	17	18	19	16	310
Średnie	19	12	21	24	23	386
Wyższe	20	15	28	24	13	91
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	28	16	27	20	9	67
Prac. umysł. niż. szczebla	20	15	21	24	20	107
Pracownicy fiz.- umysł.	41	17	17	13	12	59
Robotnicy wykwalifikowani	31	25	21	12	11	109
Robotnicy niewykwalifik.	25	17	33	24	0	29
Rolnicy	26	11	30	17	17	46
Pracujący na własny rach.	20	20	27	28	5	48
Bierni zawodowo						
Renciści	3	7	8	30	52	128
Emeryci	15	10	12	29	33	205
Uczniowie i studenci	20	10	23	24	23	75
Bezrobotni	35	12	24	13	16	129
Gospodynie domowe i inni	38	11	16	16	18	63
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	29	14	24	21	13	171
spółce właścicieli	36	18	26	10	10	79
prywatnych i państwa	24	23	20	22	12	185
sekt. pryw. poza rolnict.	26	11	24	20	19	53
prywatnym gosp. rolnym						
Dochody na jedną osobę						
Do 275 zł	40	8	22	15	15	143
276-399	21	17	17	17	27	124
400-549	21	14	22	23	21	222
550-799	18	14	13	22	34	170
Powyżej 799 zł	14	14	24	30	17	155
Ocena własnych war. mater.						
Złe	25	13	18	21	23	354
Średnie	22	12	19	22	26	493
Dobre	23	17	22	23	15	221
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	14	4	14	42	27	63
Raz w tygodniu	24	14	20	21	21	552
1-2 razy w miesiącu	23	12	18	20	27	167
Kilka razy w roku	25	13	20	21	22	200
W ogóle nie uczestniczy	24	19	21	15	21	87
Poglądy polityczne						
Lewica	27	14	18	21	20	329
Centrum	21	14	18	24	23	241
Prawica	20	13	24	22	21	241
Trudno powiedzieć	24	12	17	20	27	253